

ΡΟΖΙΤΑ ΣΠΙΝΑΣΑ

Σπόροι για φύτεμα

Διηγήματα

ΚΕΔΡΟΣ

Ροζίτα Σπινάσα: *Σπόροι για φύτεμα*

ISBN 978-960-04-5037-8

Έργο σελ. 7: Έφη Παπαϊωάννου
Υπεύθυνη Τμήματος Επιμέλειας-Διόρθωσης: Μαρία Σπανάκη
Επιμέλεια-Διόρθωση: Βασιλική Αντωνάκη
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© *Ροζίτα Σπινάσα, 2019*

© *Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2019*

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

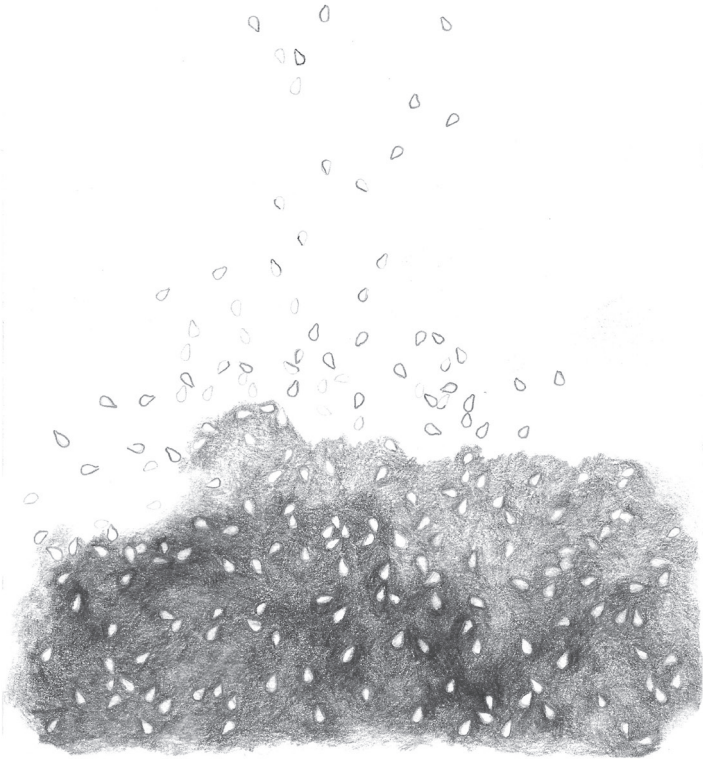
τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

*Sowing the Seeds of Love,
Seeds of Love*

Tears for Fears

Σπόροι για φύτεμα

1

Είχε ξυπνήσει από νωρίς κι είχε φτιάξει πρωινό για τα κορίτσια, μη φύγουν νηστικές για τη δουλειά. Μετά περίμενε να φύγει κι ο Παναγιώτης. Αυτός ήπιε στα όρθια έναν καφέ, που του τον έψηνε η Βέτα κάθε πρωί σιχτιρίζοντας. Μόλις άκουσε το μαρσάρισμα της Yamaha να χάνεται στο στενό, ντύθηκε στο άψε σβήσε, ήπιε τον δικό της καφέ μονορούφι κι έξω από την πόρτα. Έβαλε μπρος το αυτοκίνητο και συγκεντρώθηκε για να θυμηθεί τη διαδρομή. Είχε σημειώσει τη διεύθυνση, αλλά δεν τα πήγαινε καλά με τον χάρτη – έναν παλιό στο ντουλαπάκι, από χρόνια διαλυμένο. Τα κατάφερε όμως μια χαρά, στις οκτώμισι ήταν έξω από το διώροφο κτίριο. Πάρκαρε στη γωνία, έσβησε τη μηχανή και περίμενε ακίνητη σαν άγαλμα, μην την πάρει κανένα μάτι. Η ταμπέλα του ξενοδοχείου Αφροδίτη πέρασε σαν φλας μπροστά από τα μάτια της. Η Βέτα έδωσε με το χέρι της την εικόνα, σαν να έδιωχνε μύγα.

Δεν χρειάστηκε να περιμένει για πολύ: στις εννιά παρά δέκα η πόρτα άνοιξε και μια γυναίκα εμφανίστηκε στο κατώφλι. Η Βέτα την αναγνώρισε αμέσως. Ήταν όμορφη, αυτό το είχε καταλάβει και προχθές, παρά το σκοτάδι της νύχτας. Με το φως του ήλιου φανερώθηκε το χρώμα των μαλλιών της, μαζί και η ηλικία της. «Α, ρε Παναγιώτη, δεν είναι πια οι πιτσιρίκες για τα δόντια σου», είπε με μια βεβιασμένη κακία. Όμως στην πραγματικότητα δεν ένιωσε τίποτα ιδιαίτερο. Η Βέτα έσφιξε το τιμόνι. Αν η γυναίκα έμπαινε σε κανένα αμάξι, τότε η αποστολή της θα δυσκόλευε πολύ. Ήταν όμως τυχερή: προχώρησε στην ευθεία, δίπλα από τα παρκαρισμένα αυτοκίνητα. Η Βέτα την άφησε να συνεχίσει για καμιά πενήντα μέτρα, ύστερα βγήκε από το αυτοκίνητο και την πήρε στο κατόπι.

Την έβλεπε να περπατά μπροστά – τα μαλλιά της χρύσιζαν πάνω στην μπλε ζακέτα της – και περίμενε να νιώσει το γνωστό τσίμπημα στο στήθος, όπως με το που βλέπεις τη βελόνα νιώθεις και τον πόνο. Όμως το σφίξιμο ήταν φευγαλέο, σχεδόν ανύπαρκτο, σαν μυρωδιά φαγητού που τρυπώνει στη μύτη ενός περαστικού. Έτσι δεν μπορούσε να τη μισήσει. Αντίθετα, κάτι γλυκερά υποχθόνιο φώλιασε στο στήθος της: η γυναίκα αυτή έπρεπε να γίνει σύμμαχός της – για την ακρίβεια, ανυποψίαστο όργανό της. Ένιωσε τη μίζερια χρόνων να φεύγει από πάνω της σαν δεμάτι από τη ράχη αλόγου, και η χαρά

της λύτρωσης χαλύβδωσε τη θέλησή της. Το βάδισμα της γυναίκας, ξένοιαστο και αεράτο, γέννησε στη Βέτα ένα καλό προαίσθημα, ότι βρισκόταν στον σωστό δρόμο.

Ύστερα από κανένα δεκάλεπτο η γυναίκα σταμάτησε μπροστά σε ένα κατάστημα ψαχουλεύοντας την τσάντα της. Μόλις βρήκε αυτό που έψαχνε, ξεκλείδωσε την πόρτα, μπήκε μέσα και πάτησε κάτι κουμπιά στον τοίχο. Ανέβασε τις ρολοκουρτίνες και ένα συνοικιακό κομμωτήριο ξεπρόβαλε, που έμοιαζε με σκηνικό θεάτρου: δυο καθίσματα μπροστά σε ισάριθμους καθρέφτες, δυο λουτήρες στο βάθος, και στη μέση, μπροστά στην τζαμαρία, ένας διθέσιος καναπές κι ένα τραπεζάκι με περιοδικά. Η Βέτα σκίρτησε: τα πράγματα της είχαν έρθει πολύ βολικά. Έστριψε στη γωνία κι έκανε τον γύρο του τετραγώνου. Έπρεπε να περάσει πρώτα λίγη ώρα πριν μπει μέσα, όση χρειαζόταν για να ανοίξει η γυναίκα το μαγαζί με την ηουχία της, προτού όμως αρχίσουν να πλακώνουν τα ραντεβού. Όταν επέστρεψε, την είδε να καπνίζει όρθια πίσω από το ταμείο. Πήρε μια βαθιά ανάσα, έσπρωξε την τζαμμένα πόρτα και μπήκε μέσα.

«Καλημέρα», είπε. Έκανε μια μικρή παύση και συνέχισε: «Μήπως έχετε χρόνο για ένα χτένισμα;»

Η κομμώτρια υπολόγισε στα γρήγορα τα χρονικά της περιθώρια.

«Ναι, βέβαια, περάστε στον λουτήρα», έσπευσε να απαντήσει σβήνοντας το μισοκαπνισμένο τσιγάρο της.

Το τσιγαρόχαρτο σκίστηκε στα δυο, ο καπνός χύθη-κε στο τασάκι σαν ξίγκι από ανοιγμένο λουκάνικο. Μετά έβαλε στο στόμα της μια τσίχλα.

Η Βέτα κάθισε στη φθαρμένη δερματίνη κι έγειρε πίσω το κεφάλι της. Το σβέρκο της κούμπωσε στη δροσερή πορσελάνη – μια γκιλοτίνα από τα είδη υγιεινής. Η γυναίκα άνοιξε τη βρύση κι άφησε το νερό να τρέξει μέχρι να ζεσταθεί.

«Είστε από τη γειτονιά;»

Η φωνή της ήταν δυνατή, μαθημένη να ακούγεται πάνω από κελαρυστά νερά και πιστολάκια, δεν έχανε όμως τη γλύκα της.

«Μένω προς τα Κανάρια». Η Βέτα είπε μια άσχετη με το σπίτι της συνοικία. «Περνούσα για μια δουλειά, είδα που ανοίξατε και σκέφτηκα να χτενιστώ. Έχω έναν γάμο το Σάββατο», πρόσθεσε αυθόρμητα. Τα ψέματα κύλησαν από το στόμα της όπως το νερό στον λουτήρα.

«Καλά κάνετε», είπε η κομμώτρια επιδοκιμαστικά κι έφερε το τηλέφωνο της βρύσης πάνω από το κεφάλι της.

Η Βέτα ένιωσε το νερό να χύνεται στα μαλλιά της απαλό και ζεστό σαν λιωμένο μέλι.

«Είναι εντάξει η θερμοκρασία;»

«Μια χαρά», απάντησε η Βέτα κι έκλεισε τα μάτια.

Η γυναίκα έβαλε σαμπουάν κι άρχισε να τη λούζει. Τα δάχτυλά της γλίστρησαν στα βρεγμένα μαλλιά επιδέξια, σαν πλοκάμια τρυφερού χταποδιού. Μάλαζαν το δέρμα

όσο δυνατά χρειαζόταν για να το καθαρίσουν, χωρίς να προκαλέσουν τον παραμικρό πόνο. Κύματα ανατριχίλας διαπέρασαν το κορμί της Βέτας; το λούσιμο στα κομμωτήρια ήταν εδώ και χρόνια η μοναδική της σωματική απόλαυση. Και ήταν μεγάλη η διαφορά από χέρι σε χέρι, όπως ακριβώς και στον έρωτα. Αυτά τα χέρια είναι από τα καλά, σκέφτηκε, για να τη χτυπήσει αμέσως σαν ηλεκτρικό ρεύμα η σκέψη ότι έτσι σκορπούσαν την ηδονή και στο κορμί του Παναγιώτη. Η Βέτα ένιωσε κάτι να αναπηδά μέσα της, σαν μπότα που την κλοτσά ο ντράμερ. Πώς βρέθηκα να με χαϊδολογά η ρουφιάνα μέσα σε πέντε λεπτά; σκέφτηκε σκανδαλισμένη, νιώθοντας ξαφνικά βρώμικη από την καθάρια απόλαυση του λουσίματος. Κατάλαβε όμως ότι η άμεση αυτή σωματική επαφή ήταν προς το συμφέρον της και ηρέμησε στη στιγμή. Η κομμωτριά ξέπλυνε τις σαπουνάδες κι έβαλε τη μαλακτική. Το άρωμα καρύδας έδωσε στη Βέτα μια μαχαιριά στιγμιαίας, βαθιάς θλίψης. Ύστερα της τύλιξε τα μαλλιά σε μια πετσέτα σαν τουρμπάνι, και η νοσταλγία διαλύθηκε στη στιγμή. Μετά την πέρασε στον καθρέφτη για το χτένισμα.

Το πρόσωπο της γυναίκας εμφανίστηκε πάλι μπροστά στη Βέτα, αντεστραμμένο στην αντανάκλαση του καθρέφτη. Το έβλεπε και πάλι, ήταν όμορφη: η μύτη της ήταν κομψή και το στόμα της ροδαλό και ζουμερό, τα ξανθά μαλλιά της φώτιζαν τα πράσινα αμυγδαλωτά της μάτια. Πρέπει να είχε πατήσει τα σαράντα, η εικόνα της όμως

ανέδιδε ζωντάνια και φρεσκάδα. Σε αυτό βοηθούσε και το άρωμά της, που μύριζε λουλούδια.

«Πώς θα τα κάνουμε;»

«Ίσια με λίγο όγκο στην κορυφή».

Η κοπέλα έβαλε μπρος το πιστολάκι, τύλιξε την πρώτη τούφα στη βούρτσα και τη στέγνωσε μέχρι κάτω ισιώνοντάς τη. Το καλώδιο χτυπούσε τη Βέτα στο μπράτσο σαν διακριτικό καμτσίκι.

«Ποιος παντρεύεται;»

Η κομμώτρια είχε δυναμώσει τη φωνή της.

«Α», έκανε η Βέτα μέχρι να καταλάβει πού κολλούσε η ερώτηση. «Ο γιος ενός φίλου μας».

«Στην ηλικία σας είναι ο φίλος; Και παντρεύει κιόλας παιδί;»

Κανονικά θα το έπαιρνε για επαγγελματικό γλείψιμο, μα ο τρόπος της δεν άφησε τη Βέτα να αμφισβητήσει την ειλικρίνειά της. Αυτή τώρα είναι ή ψυχάρα ή μεγάλο μούτρο, είπε από μέσα της – και πάλι από συνήθεια, και πάλι χωρίς να το πολυπιστεύει. Αντίθετα, λεπτό με το λεπτό, ένιωθε ότι δεν μπορούσε, ούτε και ήθελε, να αντισταθεί σε μια πηγαία συμπάθεια, που ανέβλυζε και τη γλύκαινε σαν λιωμένη σοκολάτα. Το απέδωσε στην καλή της τύχη, έτσι που άρχισαν να τα λένε με το καλημέρα. Άλλωστε, για να γίνουν τα πράγματα όπως τα είχε σχεδιάσει, ήταν βολικό να τη συμπαθήσει. Η θετική ενέργεια είναι, λένε, μεταδοτική, και θα την έπαιρνε εύκολα με το μέρος της.

Με αμοιβαία τα αισθήματα μπορούσε να πετύχει πιο εύκολα τον στόχο της.

«Μένεις εδώ κοντά;» ρώτησε η Βέτα, για να κυλήσει η κουβέντα. «Δεν πειράζει να σου μιλάω στον ενικό», πρόσθεσε, για να καβατζάρει την οικειότητα μια ώρα αρχύτερα.

«Ναι, προς το Νησάκι. Με τα πόδια έρχομαι. Μεγάλη ευκολία. Πιο πριν δούλευα σε ένα κομμωτήριο στο Κολωνάκι και με είχαν φάει τα λεωφορεία. Τώρα όμως, που έχω το δικό μου, γλίτωσα τα δρομολόγια».

«Τώρα το άνοιξες;» ρώτησε η Βέτα.

«Πριν από λίγο καιρό το πήρα, μεθαύριο κλείνω πέντε βδομάδες. Η κομμώτρια που το είχε βγήκε στη σύνταξη κι αγόρασα την επιχείρηση. Έτσι έχω κίνηση από την αρχή, δεν υπάρχει κι άλλο στη γειτονιά. Περιμένω να στρώσω λίγο με το δάνειο για να πάρω μια κοπέλα για τα λουσίματα και τους καφέδες», πρόσθεσε, λες και ήθελε να δικαιολογηθεί που τα έκανε όλα μοναχή της.

Η Βέτα είχε πετύχει την κατάλληλη στιγμή. Λίγο καιρό νωρίτερα να την είχε ψάξει, δεν θα την έβρισκε στο μαγαζί, ενώ πιο μετά θα είχαν τη βοήθη να τριγυρνά μες στα πόδια τους. Τώρα όμως τα πράγματα ήταν ιδανικά. Θα ερχόταν μια φορά την εβδομάδα, και σε έναν μήνα το πολύ θα την έπαιρνε για το πεσκέσι.

«Έχεις καλό χέρι, θα μαζέψεις μπόλικη πελατεία», την καλόπιασε.

Ήταν αλήθεια, της το είχε πετύχει το χτένισμα.

«Πώς σε λένε;» ρώτησε, και τότε ξαναθυμήθηκε ποια-νής τα χέρια παίνευε. Χρειαζόταν προσπάθεια για να μην το ξεχνάει, καθώς το κομμωτήριο την είχε απορροφήσει στον δικό του κόσμο ξενοιασίας και χαλάρωσης.

«Έλενα. Εσένα;»

«Βασιλική», της απάντησε.

Η Έλενα έπιασε τη λακ και η Βέτα έκλεισε τα μάτια. Ένωσε τα σταγονίδια να πέφτουν στο πρόσωπο και στα χέρια της, τυλίγοντάς τη σε ένα αρωματικό χημικό σύννεφο. Τα δάχτυλα της Έλενας έλυσαν την πλαστική μπερτα και οι δύο γυναίκες προχώρησαν προς το ταμείο.

«Τι σου χρωστάω;»

«Δέκα ευρώ», απάντησε η κομμώτρια με ένα διερευνητικό τρεμόπαιγμα στο βλέμμα.

Πήρε το χαρτονόμισμα και, σαν έκατσε η μπίλια στην απόφαση, αντί για απόδειξη της έδωσε μια κάρτα του μαγαζιού. Η Βέτα δεν το πήρε για πονηριά, μα για κολακευτική, ευπρόσδεκτη ένδειξη εμπιστοσύνης.

«Καλημέρα, καλή συνέχεια».

Τη χαιρέτησε με ένα φωτεινό χαμόγελο και βγήκε από το μαγαζί. Πρώτα έστριψε σε ένα άσχετο στενό και μετά πήρε τον δρόμο προς το αυτοκίνητό της. Δεν μπορούσε να σταματήσει να αναρωτιέται πώς η συνάντηση με την γκόμενα του άντρα της της είχε φτιάξει τόσο τη διάθεση.

Μόλις γύρισε στο σπίτι, πήγε να λουστεί, μην κινήσει υποψίες το χτενισμένο μαλλί. Μετά έβγαλε την κάρτα από την τσάντα της και, αφού έγραψε το τηλέφωνο σε ένα χαρτάκι, την έσκισε σε μικρά μικρά κομμάτια. Το χαρτάκι το έχωσε στο πορτοφόλι της. Σε μια εβδομάδα θα το αναζητούσε.

2

Τον γνώρισε στην πλαζ. Είχαν πάει με το αμάξι της Σοφίας, δώρο του μπαμπά της όταν πέρασε στη Φιλολογία. Η Βέτα δεν είχε περάσει πουθενά· ούτε που είχε διαβάσει για τις πανελλήνιες. Ρουφούσαν με τα καλαμάκια τους φραπέδες, ενώ τα μάτια τους έψαχναν για όμορφα αγόρια. Ήταν θέμα χρόνου να συναντηθεί το βλέμμα της με το δικό του. Στην αρχή έριχναν ο ένας στον άλλο καρφωτές ματιές, μέχρι αυτός να βεβαιωθεί ότι έλαβε το σήμα και να πάει δίπλα της. Αυτή του έκανε χώρο στην πετσέτα της και τον κέρασε ένα Marlboro – αυτά κάπνιζε τότε, το μαλακό πακέτο. Ο Παναγιώτης τράβηξε την πρώτη τζούρα με μια σιγουριά που υποσχόταν τα πάντα. Το κορμί της μοσχοβολούσε λάδι καρύδας – μια σιωπηλή γυαλιστερή πρόσκληση. Ο Παναγιώτης το έτρωγε με τα γαλανά του μάτια. Έτσι μισοντυμένοι που ήταν, δεν χρειαζόταν παρά μόνο μια κίνηση για να χωθεί ο ένας στην

αγκαλιά του άλλου. Ό,τι ακολούθησε τις επόμενες δέκα μέρες μέχρι το βράδυ που το έκαναν για πρώτη φορά ήταν μια φαινομενικά περιττή μα στην πραγματικότητα αναγκαία χρονοκαθυστέρηση. Αν ήταν ζώα, θα είχαν ζευγαρώσει πάνω στην καυτή άμμο· τέτοιος ήταν ο πόθος τους. Όμως έπρεπε να κρατήσουν τα προσχήματα. Η Βέτα για να μην την περάσει για καμιά εύκολη, κι ο Παναγιώτης για τον ίδιο ακριβώς λόγο. Έτσι, έκαναν κράτει στα χάρδια, μην παρασυρθούν και χαλάσει το πράγμα πριν καλά καλά ξεκινήσει.

Ύστερα παραδόθηκαν στη μαγεία του έρωτά τους. Η Βέτα καβαλούσε τη Yamaha σαν αμαζόνα, τα καπούλια της θρονιάζονταν στη δερμάτινη σέλα. Η μηχανή ήταν το σήμα κατατεθέν του Παναγιώτη: τη φρόντιζε κάθε μέρα στο συνεργείο του θείου του, όπου δούλευε από τα δεκάξι του. Άνοιγε το γκάζι και ξεχυνόταν στην άσφαλτο. Η Βέτα τον αγκάλιαζε σφιχτά, το κορμί της κολλούσε στο δικό του. Κάθε φρενάρισμα και μια νέα ανατριχίλα. Σαν ξεπέζευαν, η Βέτα τρέκλιζε από την έξαψη, της έπαιρνε μερικά βήματα για να συνέλθει. Έτσι ξαναμμένοι έμπαιναν στα μαγαζιά, κι όλοι γυρνούσαν τα κεφάλια τους με θαυμασμό και ζήλια. Κι ο Παναγιώτης την είχε κορόνα στο κεφάλι του: την πηγαινόφερνε στο κατώφλι του σπιτιού της (το μαρσάρισμα της Yamaha το είχε μάθει όλη η γειτονιά), άνοιγε τις πόρτες για να περάσει και πλήρωνε πάντα τον λογαριασμό.

Μόνο μία φορά παραφέρθηκε πριν από τον γάμο τους – η πρώτη φορά που φανέρωσε τον παλιοχαρακτήρα του, σκεφτόταν σήμερα η Βέτα. Είχαν πάει στο Αγιάζι, ένα ταβερνάκι στις Τζιτζιφιές. Ο Παναγιώτης τούς το είχε πει από παλιά ότι δεν έκανε με τίποτα να φάει σουσάμι, γιατί είχε μια αλλεργία φωτιά και λάβρα. Όταν αυτοί το άκουσαν, γέλασαν: «Παστέλι θα σου σερβίρουμε, βρε Παναγιώτη;» Όμως τη ζημιά την έκανε ένας καινούργιος μάγειρας, πρώην ναύτης, ο Σπύρος. Όταν ο Σπύρος μπούχτισε τις φουρτούνες και το ατελείωτο μπλε, ξεμπάρκαρε και το έριξε στη μαγειρική και στα τσουκάλια. Του άρεσε να ανταριάζει τις σάλτσες με την κουτάλα, να φτιάχνει τρικυμίες με τα δικά του χέρια. Δεν έμενε όμως στις συνταγές της πατρίδας, αλλά έκανε και τα κόλπα που είχε δει στα λιμανίσια μαγέρικα της Ασίας, εκεί που από την ξελιγωμάρα τούς ξηρούς καρπούς τούς έτρωγαν για φαγητό. Έτσι, έριχνε στις σαλάτες μικρές τζούρες από σπόρια, όχι τόσο για να ακουστούν, μα περισσότερο σαν χούι εξωτικό. Όταν το πρόσωπο του Παναγιώτη έγινε τούμπανο κι έφτυσε την μπουκιά τη σαλάτα, είδε τις μικροσκοπικές κουκκίδες στα μισομασημένα μαρουλόφυλλα. Ο ταβερνιάρης τον έχωσε στο αμάξι και τον πήγε στο Τζάνειο καρφί, οι γιατροί είπαν ότι τη γλίτωσε στο τσακ. Αντί όμως ο Παναγιώτης να κάνει τον σταυρό του, του το κράτησε του Σπύρου μανιάτικο. Με το που πήρε το εξιτήριο, έτρεξε στο μαγαζί, όρμησε στην κουζίνα και

του έριξε μια γροθιά γερή. Τόσο πολύ τον είχε τσουξεί, όχι που κινδύνευσε η ζωή του, μα που ξεφτιλίστηκε, έτσι που αγκομαχούσε κι έφτυνε σαν κανέναν φλώρος. Όμως τότε η Βέτα ήταν πολύ τρομαγμένη που πήγε να τον χάσει και πολύ ερωτευμένη για να βγάλει χρήσιμα συμπεράσματα.

Αφού έζησαν την ντόλτσε βίτα για μια διατία, παντρεύτηκαν. «Με δυο χρόνια καλοπέρασης νομίσουμε ότι ταιριάξαμε», έλεγε η Βέτα και γελούσε πικρά. Για την ακρίβεια, πέρασαν τα στέφανα δυο χρόνια και δυο ώρες μετά την πρώτη τους βουτιά, στην επέτειο της γνωριμίας τους επάνω. Πέντε μήνες αργότερα η Βέτα έμεινε έγκυος στη Μαρία. Δεν το πήρε αμέσως χαμπάρι. Όταν κατάλαβε την καθυστέρηση ήταν δύομισι μηνών. Το πρώτο πράγμα που σκέφτηκε ήταν τα κιλά που θα έβαζε: το αιψεγάδιαστο κορμί της ήταν το καμάρι της. Ούτε κι ο Παναγιώτης πέταξε τη σκούφια του, κανείς τους όμως δεν το παραδέχτηκε στα ίσια. Το μωρό, που έπαιρνε μέσα της σάρκα και οστά, έσβηγε μέρα με τη μέρα τη λάμψη του νεανικού έρωτά τους. Η Βέτα πόνταρε στη γέννα, ότι θα της έρθει η χαρά μαζεμένη. Όταν όμως είδε το βρέφος ζαρωμένο και πασαλειμμένο στα χέρια του γιατρού, η καρδιά της σφίχτηκε. Το δεύτερο μωρό ήρθε ενάμιση χρόνο αργότερα. Ούτε κι αυτό το εμπόδισαν, αφήνοντας τη συνταγή της οικογενειακής ευτυχίας να δουλέψει από μόνη της.